

Plessner, H. (2018). *Political anthropology* (N. F. Schott, Trans.). Northwestern University Press.

Rodionov, O. (2025). Dimensions of Control in Human Existence. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*, 5(73), 55–62. <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.5.7>

Епістемічна справедливість теорії та практики: методологічні проблеми

Стефанія Сідорова

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Дослідження епістемічного пригнічення й несправедливості наражає на специфічну — і водночас типову — методологічну проблему, пов'язану з нормативним навантаженням теми. Якщо метою дослідження є винятково опис феномена або, скажімо, розробка чи аналіз наявного концептуального апарату, тоді дослідниця повсюдно відчуватиме напругу між теоретичною артикуляцією та практикою трансформації.

Герменевтична несправедливість (*hermeneutical injustice*) — форма епістемічного пригнічення, пов'язана з невідповідністю наявних та/або доступних концептуальних ресурсів реальним досвідам. Тут постає *перша* методологічна проблема: якщо підходити до емпіричного дослідження в класичний спосіб, заздалегідь визначивши теоретичну мову для опису даних, тоді саме дослідження утривалюватиме епістемічне пригнічення, нав'язуючи концептуальний апарат дослідниці досвідам учасниць та учасників дослідження. Використання інтерпретаційного феноменологічного аналізу розв'язує це питання: підхід уможливорює вираження досвідів не за допомогою передбаченої категоричної системи, а в термінах самих учасників і учасниць дослідження (Smith et al., 2022).

Друга складність стосується інституційного контексту. Академічні вимоги, по-перше, спираються на певну традицію, в якій так чи так міститься аспект історичної несправедливості щодо тих чи тих знавців і знавчинь, по-друге, вони схиляють до максимальної чіткості та визначеності пропонованих гіпотез, термінів тощо. Це прагнення до теоретичної впорядкованості й сталості загрожує неоднозначності, фрагментарності, багатозначності та повсюдній контекстуальній залежності понять. Збереження контекстуальної поліфонії (Medina, 2013), що стоїть за науковими ідеями, протидіє цьому ризикові — такий шлях торується в роботах В. С. Горського, М. Л. Ткачук, В. І. Менжуліна.

Третій аспект пов'язаний із позиційністю дослідниці. Досвід системного знецінення як знавчині впливає на формулювання дослідницьких запитань, а нормативна інтуїція щодо наявної несправедливості створює ризик самопідтвердження: дослідження перетворюється на називання несправедливим того, що заздалегідь було відчуте як несправедливе. Коли йдеться про несправедливість, неможливо й некорисно ігнорувати існування особистої нормативної позиції, бо це лише приховає упередження, а не врахує його під час інтерпретації. Повне розкриття позиціювання дослідниці (standpoint) в публікаціях не усуне її упереджень, але дасть читачкам і читачам інструмент для того, щоб самостійно врахувати їх під час взаємодії з текстом.

Зрештою, найбільшим викликом є увиразнення межі між *вивченням* феномену та його *виправленням*. І, хоча одна філософська розвідка епістемічного насильства не може претендувати на те, щоб змінити світ, дослідниця має зробити все можливе для того, щоб ця розвідка принаймні не посилювала наявні пригнічення. Таке дослідження не може обмежуватися вдосконаленням теоретичного апарату. Воно має містити систематичну рефлексію щодо меж аналітичної мови, позиційності дослідниці та практик виробництва знання.

Бібліографія

Medina, J. (2013). *The Epistemology of resistance: Gender and racial oppression, epistemic injustice, and resistant imaginations*. Oxford University Press.

Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2022). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research* (2nd edition). SAGE.

Публічність записів роботи дронів в контексті російсько-української війни

Олександра Ференець

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Завдяки широкому доступу до інтернету та використанню різноманітних медіа, російсько-українська війна є дуже публічною. Загальнодоступним часто стає й такий аспект війни, як сам акт вбивства: зокрема, за допомогою безпілотників, відео з яких протягом останніх кількох років заповнили мережу (Батальйон безпілотних систем «Чорна Стріла», 2025). Записи, на яких дрон скидає снаряд і ворожа автівка злітає в повітря чи дрон-камікадзе влучає в окупанта, що тікає, стають контентом, який щоденно